

Ungdoms voldsutsatthet og foreldres landbakgrunn

Patrick Lie Andersen

NOVA, OsloMet – storbyuniversitetet

Ingrid Smette

Universitetet i Oslo

Anja Bredal

NOVA, OsloMet – storbyuniversitetet

Abstract: Earlier studies from the Nordic countries have shown that youth from immigrant backgrounds are more likely to be exposed to parental violence compared with non-immigrant youth. However, few studies have investigated differences on a more detailed level and analyzed the risk after parents' country of origin. Moreover, to what extent cultural, psychosocial, stress and resource-based factors can account for a relationship between parents' country of origin and youths' exposure to violence has not been investigated in a Norwegian context. Therefore, we first examine the prevalence of fear of and exposure to violence among young people from different immigrant backgrounds. Then we control for various factors that can be related to country differences. We use data from the Young in Oslo survey from 2018, a school-based self-report study conducted among youth aged 16–19. In the analyses, we distinguish between youth from major immigration countries and those from other geographic regions. Overall, and in line with earlier research, we find that a higher proportion of youth with immigrant backgrounds fear violence and have been subjected to violence by someone in the family, compared to youth with two Norwegian-born parents. However, the results show large variation in the level of exposure after parents' country of origin. In addition, the results indicate that this variation is largely related to families' socio-economic resources, but also, to some extent, family structure (parents living together or not). Few socio-economic resources and a weak economic situation indicate a higher exposure risk for all youth, including those with Norwegian-born parents. Even after controlling for socio-economic resources, family structure and religious affiliation, there is a higher risk of violence among youth with origin from some countries and regions.

Keywords: parental violence, parental abuse, youth, immigrants, country of origin, religion, social inequality

Sitering av denne artikkelen: Andersen, P. L., Smette, I. & Bredal, A. (2020). Ungdoms voldsutsatthet og foreldres landbakgrunn. I A. Bredal, H. Eggebo & A. M. A. Eriksen (Red.), *Vold i nære relasjoner i et mangfoldig Norge* (Kap. 9, s. 167–195). Oslo: Cappelen Damm Akademisk. <https://doi.org/10.23865/noasp.99.ch9>
Lisens: CC BY-NC-ND 4.0.

Introduksjon

Dette kapitlet handler om ungdoms frykt for og erfaring med vold fra familiemedlemmer. Tidligere forskning har påvist høyere grad av voldsutsatthet blant ungdom med innvandrerbakgrunn generelt (Bakken, 2018; Hafstad & Augusti, 2019) og blant ungdom med «ikke-vestlig» innvandrerbakgrunn spesielt (Mossige & Stefansen, 2016) når man har sammenliknet med den øvrige ungdomsbefolkningen. Det foreligger imidlertid ikke studier av voldsutsatthet med mer finmaskede inndelinger av innvandrerbakgrunn. I dette kapitlet undersøker vi derfor om det er sammenhenger mellom voldserfaringer og det å ha foreldre med bestemte landbakgrunner. I tillegg undersøker vi hva som kan ligge til grunn for slike sammenhenger ved å se på om en eventuell betydning av landbakgrunn i hovedsak relaterer seg til andre kjente risikofaktorer for voldsutsatthet.

Et grunnpremiss for analysene er at foreldre som har innvandret fra samme land, kan ha noen felles erfaringer. Som mål i en spørreundersøkelse kan dermed landbakgrunn fange opp flere forhold som har betydning for det fenomenet vi er interessert i – om ungdom har blitt utsatt for vold fra voksne i familien, eller om de frykter å bli utsatt for vold i familien. Det kan dreie seg om idealer for barneoppdragelse knyttet til kultur eller religion, eller om erfaringer med utspring i selve migrasjonen, altså hvordan og hvorfor gruppen kom til Norge. I tillegg – eller alternativt – kan landbakgrunn fange opp typiske «samfunnssituasjoner», for eksempel om familier fra enkelte land har vanskelige bolig- eller arbeidssituasjoner, har lite sosialt nettverk eller opplever diskriminering.

Det å undersøke variasjon i ungdoms voldsutsatthet etter foreldres landbakgrunn er viktig av flere grunner. Det kan bidra til å nyansere eksisterende kunnskap om høyere utsatthet for vold blant barn av innvandrere generelt, og det kan bidra til å avlive feilaktige antakelser om hvem som er mest utsatt. Mer differensierte analyser kan også gi en bedre forståelse av hvorfor noen utsettes mer enn andre, og de kan dermed gi grunnlag for mer treffsikre tiltak.

Et skritt mot økt forståelse er en nyansering av brede kategorier som «innvandrerbakgrunn» og «ikke-vestlige innvandrere». Vi vil derfor kartlegge hvordan voldsutsatthet henger sammen med et mer detaljert mål på landbakgrunn enn man har hatt mulighet til å bruke tidligere.

Videre vil vi undersøke betydningen av tre faktorer som statistisk sett kan bidra til å forklare eventuelle sammenhenger mellom voldsutsatthet og frykt for vold på den ene siden og landbakgrunn på den andre siden. Den første faktoren handler om begrensninger eller utfordringer knyttet til materielle forhold, som svak familieøkonomi og vanskelige bolig- og arbeidsforhold. Den andre faktoren er familierelasjoner, der vi utforsker om høyere forekomst av samlivsbrudd og eneforsørgere i enkelte grupper kan bidra til å forklare voldsutsatthet blant ungdom. En tredje faktor er religion. Vi undersøker om en eventuell betydning av foreldres landbakgrunn først og fremst handler om variasjoner i religiøs tilhørighet.

Kapitlet bygger på data fra spørreundersøkelsen Ung i Oslo 2018, som ble gjennomført på nesten alle videregående skoler i Oslo, og hvor rundt 11 000 respondenter i alderen 16–19 år deltok.

Hvor vanlig er det at ungdom frykter eller blir utsatt for vold fra foreldrene?

De siste 40–50 årene har holdningen i Norge til fysisk avstraffelse som ledd i oppdragelsen gått fra aksept for mildere typer vold til nulltoleranse for alle former for vold (Janson, Jernbro, & Långberg, 2011 i Sommerfeldt, Hauge, & Øverlien, 2014). I tråd med holdningsendringen viser tall fra norske undersøkelser at foreldres vold mot barn og ungdom har blitt mindre vanlig over tid. I Mossige og Stefansens landsrepresentative Ung-Vold-studie (Mossige & Stefansen, 2016) fant man en nedgang i andelen 18–19-åringene som hadde opplevd vold fra foreldrene. Mens det i 2007 var 25 prosent som oppga utsatthet for vold i løpet av oppveksten, var tilsvarende tall 21 prosent i 2015. Undersøkelsen viste imidlertid at omfanget av grov vold, som å ha fått juling eller å ha blitt slått med knyttneven eller en gjenstand, ikke hadde avtatt i samme periode. Både i 2007 og i 2015 var det om lag 6 prosent av ungdommene som hadde opplevd grov vold fra foreldre. Det er altså omfanget av den milde volden som har avtatt.

Tross en utvikling i riktig retning er det likevel mange foreldre som utsetter barna sine for vold, eller som får ungdom til å være redde for vold. I Ung i Oslo 2018 ble deltakerne spurt om de hadde blitt utsatt for vold fra voksne i familien, og om de var redde for å bli utsatt for vold i

familien (Bakken, 2018). Analysene viste at 6 prosent av ungdommene i alderen 13 til 19 år var svært (2 prosent) eller litt (4 prosent) redde for å bli utsatt for vold. Ungdommene ble også spurt om en voksen i familien hadde slått dem med vilje i løpet av det siste året. 9 prosent svarte at de hadde opplevd dette, hvorav 5 prosent sa at det hadde skjedd én gang, mens rundt 3,5 prosent sa at det hadde skjedd to ganger eller oftere. I ungdomsundersøkelsen om erfaringer med vold og overgrep (UEVO-studien), gjennomført blant skoleungdom i alderen 12 til 16 år i 2018, fant Hafstad og Augusti (2019) at 19 prosent hadde opplevd vold fra foreldrene i oppveksten, mens 4 prosent hadde opplevd det som forskerne kategoriserer som alvorlig vold. Nivået er nokså likt det Mossige og Stefansen fant i UngVold-studien, der man også undersøkte forekomst i løpet av hele oppveksten. Dette til tross for at UEVO-utvalget var noe yngre enn utvalget i UngVold-studien.

Den tidligere forskningen (Hafstad & Augusti, 2019; Mossige & Stefansen, 2016) viser at det er systematiske forskjeller i utsatthet. Noen av risikofaktorene det pekes på, er vanskelige levekår (indikert med for eksempel lav sosioøkonomisk status, lav inntekt, dårlig økonomi), stress hos eller konflikt mellom foreldrene, brudd i familierelasjonene, psykiske og rusrelaterte problemer blant foreldrene, at foreldrene selv har blitt utsatt for vold, samt strenge oppdragerstiler. Det er også kjent at de som utsettes for vold, ofte eksponeres for flere risikofaktorer (Hafstad & Augusti, 2019, s. 19).

En annen risikofaktor for å oppleve vold i familien som belegges i flere av de nyere norske studiene, som UngVold, Ung i Oslo og UEVO, er innvandrerbakgrunn. UngVold-studien viste at ikke-vestlig bakgrunn (foreldre født i Asia, Afrika og Sør-Amerika) er relatert til høyere utsatthet for vold i familien (Mossige & Stefansen, 2016). Den siste Ung i Oslo-undersøkelsen (Bakken, 2018) viser at ungdom med innvandrerbakgrunn er mer utsatt for vold, og at nær dobbelt så mange av dem er redde for å bli utsatt for vold i familien, sammenliknet med ungdom med norskfødte foreldre. I en litteraturgjennomgang av nordiske studier fant man også flere indikasjoner på at ungdom med innvandrerbakgrunn er mer utsatt for vold fra foreldrene enn ungdom med majoritetsbakgrunn (Sommerfeldt et al., 2014). Det er altså flere undersøkelser som viser at ungdom

med innvandrerbakgrunn er overrepresentert blant dem som er mest utsatt for foreldrevold.

Risikofaktorer i familier med innvandrerbakgrunn

Som nevnt innledningsvis er foreldres landbakgrunn (her forstått som foreldres fødeland) et mål som kan fange opp flere bakenforliggende forhold, først og fremst knyttet til foreldrene, men også til ungdommene.

En første mulighet er at foreldres landbakgrunn fanger opp kulturelle idealer eller praksiser som gir økt risiko for voldsutøvelse mot barn og unge. Foreldre med bakgrunn fra land der fysisk disiplinering anses som en akseptabel del av barneoppdragelsen, kan dermed tenkes å fortsette med å oppdra barn på samme måte etter migrasjon (Sommerfeldt et al., 2014). I en kvalitativ studie av minoritetsforeldre i Norge (Smette & Rosten, 2019) kom det frem at en del av informantene hadde opplevd fysisk vold fra foreldre både i hjemlandet og i Norge, noe de forklarte med at foreldrene deres var vant til det fra sitt hjemland. Selv var de opptatt av ikke å videreføre dette når de skulle oppdra egne barn, men de bekreftet at vold som ledd i oppdragelsen forekom i andre familier med samme landbakgrunn. Dette innebærer at foreldreoppdragsidealene kan «henge igjen» og trolig varierer mellom foreldre med ulike landbakgrunner. Blant annet kan dette gjelde hvor mye kontroll av barn og ungdoms autonomi som anses som nødvendig. Augusti og Hafstads analyser i kapittel 8 (Augusti og Hafstad, 2020) viser at noen typer foreldrekontroll er mer utbredt blant ungdom med foreldre født utenfor Europa enn blant øvrige unge i befolkningen. Dermed kan foreldrekontroll være noe av det som fanges opp av landbakgrunn og noe som kan bidra til å forklare økt voldsutsatthet for ungdom fra enkelte land.

Et annet forhold som kan fanges opp av målet «foreldres landbakgrunn», er en bestemt type migrasjonshistorie. Noen innvandrergrupper har kommet til Norge for å få beskyttelse fra utrygghet, undertrykking eller krig i hjemlandene. Andre grupper har kommet først og fremst som arbeidsinnvandrere. Ulike migrasjonshistorier kan innebære ulike erfaringer. Noen har for eksempel opplevd traumer som kan disponere for

vanskelige familiesituasjoner i Norge (Johansen & Varvin, 2019), noe som igjen kan øke risikoen for utrygghet eller vold.

Denne typen forklaringer, som har med kultur eller migrasjonshistorie å gjøre, settes ofte opp mot forklaringer som handler om materielle levekår eller fattigdom. Fra omfangsstudier (Hafstad & Augusti, 2019; Mossige & Stefansen, 2016; Sommerfeldt et al., 2014) er det kjent at vanskelige levekår kan være en faktor med betydning for voldsutsatthet. Denne sammenhengen forklares blant annet med at frustrasjon og bekymringer er høyere i familier med få materielle ressurser, og at dette så er det som faktisk utløser volden. Mange livssituasjoner kan bli mer utfordrende på grunn av forhold som arbeidsledighet, lav inntekt og usikker boligsituasjon, og dette kan igjen bidra til at de voksne i familiene får dårligere selvfølelse, opplever mer stress eller utvikler konfliktfylte relasjoner (Sommerfeldt et al., 2014, s. 31). At slike forklaringer kan være aktuelle i våre analyser, underbygges av at innvandrerbefolkningen i Norge har generelt dårligere levekår sammenliknet med majoritetsbefolkningen. Flere i innvandrerbefolkningen har for eksempel lav inntekt og opplever trangboddhet (Vrålstad & Wiggen, 2017), men her er det også store forskjeller mellom innvandrere fra forskjellige land. Når lav inntekt eller annen materiell knapphet fremsettes som forklaring, så er det altså ikke holdninger eller egenskaper man har med seg fra hjemlandet, som medfører risiko for å bruke eller true med vold. I stedet handler det om at mange som kommer fra samme land, befinner seg i samme type fattigdoms- eller lavinntektssituasjon i landet de har innvandret til, og at det er den nåværende situasjonen som innebærer en risiko.

En annen faktor som kan bidra til å forklare forskjeller i ungdommenes voldsutsatthet, er om familiene har vært gjennom et samlivsbrudd. Skilsmisse er en kjent risikofaktor fra mer generell forskning på vold i familier (Anderson, 2014), men dette har hittil ikke vært mye diskutert i litteraturen om vold i innvandrerfamilier. Studier viser en tydelig sammenheng, selv om årsaksrekkefølgen ikke alltid er like opplagt. Konflikt eller vold kan ha forårsaket samlivsbruddet, men det kan også være at konflikter eskalerer etter at foreldrene har flyttet fra hverandre. I den internasjonale forskningslitteraturen kobles samlivsbrudd til en rekke negative utfall for både foreldrene og barn. Blant annet vises det til at aleneforeldre oftere

utsetter barn for fysisk mishandling og vold, og at samlivsbrudd har sammenheng med blant annet svekkede forelder–barn-relasjoner, partnervold og sinne mot partner (Anderson, 2014).

Disse funnene blir relevante i vår sammenheng, siden tidligere forskning tilsier at opprinnelsesland har betydning for familiestruktur i bosettingslandet – altså om ungdom har opplevd skilsmisse, om de har fått nye stefforeldre, eller om de bor med kun den ene forelderen. Analyser av norske registerdata om skilsmisse (Wiik, 2015) viser ulike mønstre avhengig av om personene er født i Norge eller i utlandet, og av om foreldreparene har bakgrunn fra samme eller forskjellige land. Risikoen for samlivsbrudd er like høy for majoritetsbefolkningen som for norskfødte med innvandrerbakgrunn, mens den er lavere dersom begge parter er innvandrere.

I tillegg er det noe dokumentasjon på at skilsmisse er vanligere blant innvandrere fra noen land, for eksempel Somalia, sammenliknet med andre land (Friberg & Bjørnset, 2019). Det kan være flere grunner til disse mønstrene. En mulighet er at samlivsbrudd bunner i utfordringer som er mer vanlige for innvandrere fra enkelte land, for eksempel sosioøkonomiske belastninger over tid eller konflikter knyttet til om mødre og fedrene har ulike kulturelle orienteringer, normer og idealer. En svensk studie (Darvishpour, 2002) trakk frem at motsetninger mellom svenske likestillingsideal og et mannsdominert kjønnsrollemønster i iranske innvandrerfamilier var en kime til konflikt innad i mange familier. Darvishpour (2002) pekte tidlig på 2000-tallet på dette som en forklaring på høyere skilsmissetall i denne gruppen. Samtidig vet vi at skilsmisse er sosialt stigmatisert i flere grupper, særlig for kvinner (se Bredal 2020, kapittel 3 i denne boken). Grunnen til at samlivsbrudd trekkes inn når vi analyserer vold og trusler, er ikke bare at det er ulik forekomst av samlivsbrudd i ulike innvandrergrupper. Det er også fordi rammene for og betydningen av samlivsbrudd kan variere mellom land, blant annet mellom land der skilsmisse er stigmatisert, og der det er vanlig og akseptert.

En tredje faktor som kan bidra til å forklare landvariasjon i unges voldsutsatthet, er religion. Friberg og Bjørnset (2019) har pekt på at religion tradisjonelt sett har handlet om regulering av sosiale relasjoner. I deres undersøkelse fant de at grad av religiøsitet hos foreldrene var relatert til strenge restriksjoner overfor ungdom. I offentligheten brukes

gjør religion som forståelsesramme for vold som defineres som æresrelatert, mens man i forskningslitteraturen er mer forsiktig med å betrakte religion som forklaring (Beller, Kröger & Hosser, 2019). Et synspunkt er at religion ikke er den utløsende faktoren, men at æresrelatert vold først og fremst har sammenheng med øvrige kulturelle og tradisjonelle praksiser (Elakkary et al., 2014). Med bakgrunn i den omdiskuterte betydningen av religion er det i alle fall nærliggende å argumentere for at man også bør trekke inn religion når man skal undersøke ungdoms frykt og utsatthet for vold fra familien. Det kan da være aktuelt å undersøke forbindelsen mellom foreldres landbakgrunn, religion og voldsutsatthet, ettersom innvandrerfamilier fra enkelte land i stor grad har andre typer religiøse tilhørigheter enn mange i majoritetsbefolkningen.

Data og metode

Ung i Oslo 2018 hadde som formål å undersøke oppvekstsituasjon blant ungdom i Oslo. Det ble stilt en rekke spørsmål om hvordan ungdommene har det, hva de gjør på fritiden, hvordan de opplever egen helse, hvilken relasjon de har til skolen, foreldrene og vennene sine, rusmiddelbruk, problematferd og sosialt engasjement. Studien omfattet elever fra alle trinn på ungdomsskole og videregående skole. I våre analyser bruker vi imidlertid kun svar fra videregående, fordi flere av spørsmålene bare ble stilt der. Her har man svar fra 10 825 elever fra 28 skoler, hvorav fem privatskoler (for detaljer, se Bakken, 2018). Respondenter som var eldre enn 19 år (320 personer), er tatt ut fordi de på mange måter skiller seg ut fra de øvrige respondentene. De som ikke har besvart alle spørsmålene vi bruker, er også ekskludert. Vårt materiale omfatter dermed mellom 8771 og 8822 unge i alderen 16 til 19 år.

Undersøkelsen var nettbasert og ble gjennomført i skoletiden. Elevene fikk én skoletime til å fylle ut skjemaet. Svarprosenten var på 65 prosent på videregående trinn. I likhet med alle andre Ungdata-undersøkelser har dataene fra Ung i Oslo 2018 gjennomgått en kvalitetssikring der man identifiserer og «vasker bort» useriøse besvarelser.

I analysene bruker vi to mål for vold i familien. Begge er «grove» mål i den forstand at de enten spør om vold generelt eller om en spesifikk type

fysisk vold, som å bli slått. Ungdommene kunne ikke angi hvem i familien de fryktet vold fra, eller hvem i familien som hadde utsatt dem for vold. Det første målet var «frykt for å bli utsatt for vold i familien». Her ble ungdommene spurt om de var redde for å bli utsatt for vold i fire ulike kontekster, det vil si «i sentrum», «i området der de bor» «på skolen» og «i familien». Det er det siste alternativet, «i familien», vi ser på her. I analysene skiller vi mellom de som svarte «litt redd» eller «svært redd», kontra de som sa «nei, aldri».

Det siste målet var «å ha vært utsatt for vold». Her var spørsmålene som følger: «Tenk på de siste tolv månedene. Har en voksen i familien din slått deg med vilje?». Her kunne respondentene velge mellom kategoriene «nei, aldri», «ja, 1 gang», «2–4 ganger», «5–10 ganger» og «mer enn 10 ganger». I analysen skiller vi mellom de som ikke hadde blitt slått, og de som hadde blitt slått minst én gang.

Foreldres landbakgrunn ble målt med spørsmål om fødeland. Hvis respondentene oppga at minst én av foreldrene var født i utlandet, fikk de spørsmål om hvilket land moren og faren var født i. Her fikk de presentert åpne felt for å skrive inn begge landene. Vi har definert landbakgrunn på følgende vis: Hvis respondentene oppga at begge foreldrene var født i samme land, ble dette landet valgt som landbakgrunn. Hvis mor eller far var fra Norge, så var det den utenlandske forelderens fødeland som definerte landbakgrunnen. Hvis begge foreldrene var født i utlandet, men i forskjellige land, valgte vi enten morens eller farens land på bakgrunn av en tilfeldig sortering. Blant disse fikk halvparten morens land, og halvparten fikk farens land. Denne måten å definere landbakgrunn på er delvis pragmatisk begrunnet. En grunn er at vi får flere respondenter i samtlige landkategorier og dermed nok statistisk styrke til å analysere flere av dem. Av samme grunn bruker vi en kombinasjon mellom enkeltland og geografiske landområder basert på FNs statistiske landgruppeinndeling M49¹ (United Nations, 2019). Vi valgte først ut de landbakgrunnene

---

1 Det er flere varianter i FNs M49. Her har vi tatt utgangspunkt i en inndeling med følgende nivå: Northern Africa, Eastern Africa, Middle Africa, Southern Africa, Western Africa, Caribbean, Central America, South America, Northern America, Central Asia, Eastern Asia, South-eastern Asia, Southern Asia, Western Asia, Eastern Europe, Northern Europe, Southern Europe, Western Europe, Australia and New Zealand, Melanesia, Micronesia & Polynesia.

som hadde mer enn hundre respondenter. De resterende respondentene ble så tilordnet landgrupper som vi laget med utgangspunkt i M49-inndelingen. Fordi det var for få respondenter innen enkelte landgrupper, og for ikke å ende opp med for mange kategorier, slo vi sammen kategorier slik at vi ble sittende igjen med følgende grupper: «Nord- og Vest-Europa, Nord-Amerika, Oceania», «Europa (Sør/Øst)», «MENA (Midtøsten/Nord-Afrika)», «Afrika (Sør/Vest/Øst)», «Sør-Amerika/Karibia», «Asia (Vest/Sentral/Sør)» og «Asia (Øst/Sørøst)».

Vi inkluderer flere variabler som måler ungdommenes sosiale bakgrunn. For å måle den økonomiske og ressursmessige situasjonen i familjene bruker vi to mål. Subjektivt opplevd *familieøkonomi* ble målt ved å spørre: «Har familien din hatt god eller dårlig råd/økonomi de siste to årene?» Her kunne de velge mellom disse svaralternativene: «Vi har hatt god råd hele tiden.», «Vi har stort sett hatt god råd.», «Vi har verken hatt god råd eller dårlig råd», «Vi har stort sett hatt dårlig råd» og «Vi har hatt dårlig råd hele tiden».

I tillegg inkluderer vi en variabel om familiens *sosioøkonomiske ressurser* som ble utviklet i forbindelse med en studie av sosial ulikhet i unges liv (Bakken, Frøyland, & Sletten, 2016). For å lage dette målet brukes flere spørsmål om familienes økonomiske og kulturelle ressurser, som antall biler, ferier, datamaskiner, bøker, hvorvidt ungdommene har eget soverom, og om foreldrene har høyere utdanning. Målene for økonomiske og kulturelle ressurser ble så kodet om og kombinert i et samlemål fra 0 til 3, hvor lave verdier indikerer få økonomiske og kulturelle ressurser, mens høye verdier tilsier mange ressurser.

For å fange opp *religiøs tilhørighet* ble følgende spørsmål stilt: «Hvilken religion eller trosretning tilhører du?» Svaralternativene var disse: «Jeg tilhører ingen religion eller trosretning», «Kristendommen», «Islam», «Hinduismen», «Buddhismen» og «Annet».

Vi inkluderer også et mål på *familiestruktur*. Respondentene ble spurt «Hvilke voksne bor du sammen med nå?» De fikk følgende svaralternativer: «Jeg veksler mellom å bo hos mor og far», «Jeg bor sammen med begge foreldrene mine», «Jeg bor sammen med den ene av foreldrene mine og en stemor eller stefar», «Jeg bor kun sammen med den ene av foreldrene mine» og «Annet». I analysene bruker vi alle svaralternativene

som dummyvariabler, der de som bor med begge foreldrene, utgjør referanse-kategorien.

Analyser

Vi presenterer først fordelingen på alle variablene som brukes i analysene. Dette ser vi i tabell 1. De respondentene som ikke hadde besvart alle spørsmålene vi bruker, er ekskludert i analysene. En slik «listwise deletion» kan gi skjevhet i datamaterialet ettersom enkelte grupper av ungdom hopper over spørsmål oftere enn andre. Det gjelder for eksempel gutter, yngre respondenter, de med lave karakterer, de med få hjemlige ressurser og de med utenlandsfødte foreldre. Vi vurderer imidlertid at frafallet ikke er så stort at det gir misvisende resultat.

De avhengige variablene er kategoriske, det vil si at de er forenklet til å skille mellom de som frykter og de som ikke frykter vold i familien, og mellom de som har vært utsatt for og de som ikke har vært utsatt for vold i familien. For å undersøke hvordan forklaringsvariabelen vår – landbakgrunn – virker inn på disse utfallene, bruker vi logistiske regresjonsanalyser. En generell utfordring med logistisk regresjon er at koeffisientene kan være vanskelige å fortolke. I tillegg stilles det spørsmål om man i det hele tatt kan sammenlikne estimater på tvers av modeller og mellom grupper med logistiske modeller (se f.eks. Mood, 2010). Vi har derfor beregnet gjennomsnittlige marginaleffekter (average marginal effects, AME), som er en løsning på begge disse problemene. Slike mål er enklere å fortolke enn logistiske regresjonskoeffisienter, ettersom de uttrykker endring i sannsynligheten for utfallene i prosentpoeng.

Resultater

I tabell 1 ser vi fordelingene til alle respondentene på de variablene som inngår i analysene. I analysene av frykt for vold har vi 8772 respondenter, mens det er 8822 i analysene av voldsutsatthet. Med unntak av subjektiv familieøkonomi og sosioøkonomiske ressurser (som er variabler med flere verdier) ser vi prosentfordelingen på de ulike variablene i analysene våre.

Først ser vi at 5,6 prosent sier at de er redde for å bli utsatt for vold i familien, og at 7,7 prosent har blitt utsatt for vold fra en voksen i familien i løpet av det siste året. Tabellen viser også at variablene er moderat korrelert med en Pearsons r på 0,35. Selv om mange av de som utsettes for trusler også har opplevd vold så er det ikke et én-til-én-forhold. Dernest ser vi fordelingen på landbakgrunnsvariabelen. I utvalget har 56 prosent to norskfødte foreldre. Den nest største kategorien er de med foreldre fra «Nord- og Vest-Europa, Nord-Amerika, Oceania», som omfatter 7 prosent. Den tredje største gruppen, 5 prosent, er de med foreldre fra Pakistan. Etter dette følger «Europa (Sør/Øst)» med 4,5 prosent, «Sri Lanka» med 3,1 prosent, «Afrika (Sør/Vest/Øst)» med 2,8 prosent og «Somalia» med 2,4 prosent. For resten av landene ligger andelene som regel mellom 1 og 2 prosent.

Tabell 1. Deskriptiv statistikk – alle variabler.

Variabel	Prosent, gjennomsnitt og median	Antall
Redd vold i familien (N = 8772)	5,6 % ^a	491
Utsatt for vold fra noen i familien (N = 8822)	7,7 % ^a	680
Norge	55,8 %	4903
Nord- og Vest-Europa, Nord-Amerika, Oceania	7,1 %	630
Europa (Sør/Øst)	4,5 %	392
MENA (Midtøsten/Nord-Afrika)	1,5 %	127
Afrika (Sør/Vest/Øst)	2,8 %	252
Asia (Vest/Sentral/Sør)	1,8 %	161
Asia (Øst/Sørøst)	1,8 %	160
Sør-Amerika/Karibia	2,0 %	176
Polen	1,2 %	109
Storbritannia	1,2 %	105
Tyrkia	1,4 %	120
Marokko	1,6 %	136
Somalia	2,4 %	203
Sri Lanka	3,1 %	271
Filippinene	1,4 %	122
Irak	1,2 %	103
Iran	1,2 %	100
Pakistan	5,0 %	433
Vietnam	1,5 %	135
USA	1,5 %	133

Variabel	Prosent, gjennomsnitt og median	Antall
Subjektiv familieøkonomi (god råd hele tiden = 1, dårlig råd hele tiden = 5)	1,8($\bar{x}$), 2(M)	
Sosioøkonomiske ressurser (få = 0, mye = 3)	2,1($\bar{x}$), 2,3(M)	
Bor: veksler hos mor og far	13,1 %	1149
Bor: med begge foreldrene mine	64,8 %	5684
Bor: med den ene forelderen og stemor/stefar	5,0 %	439
Bor: med kun én forelder	14,0 %	1228
Bor: annet	3,0 %	263
Religion: ingen	41,4 %	3632
Religion: kristendommen	37,0 %	3246
Religion: islam	14,7 %	1289
Religion: hinduismen	2,6 %	228
Religion: buddhismen	1,2 %	877
Religion: annet	3,1 %	263

*korrelasjon mellom «redd for vold i familien» og «utsatt for vold fra noen i familien»: $r = 0.35$ $\bar{x}$ = gjennomsnitt, M = median.

I bolken med økonomivariabler ser vi først at gjennomsnittet på variabelen «subjektiv familieøkonomi» er 1,8 (standardavvik [SD] = 0,97, median = 2). Det betyr at de fleste har svart at de enten har hatt god råd hele tiden eller stort sett god råd. På samlemålet for sosioøkonomiske ressurser er gjennomsnittet 2,1 (SD = 0,63, median = 2,3). Når minimum og maksimum er henholdsvis verdiene null og tre, betyr det at de aller fleste skårer høyt på dette ressursmålet. Når vi ser på familiestruktur, så bor nesten to av tre hos begge foreldrene sine. En mindre gruppe på 14 prosent bor hos kun én av foreldrene, og 13 prosent veksler mellom å bo hos mor og far. 5 prosent bor hos den ene forelderen med en stemor eller stefar, mens 3 prosent bor med andre enn foreldrene. Til sist ser vi at majoriteten av ungdommene, 41 prosent, sa at de ikke tilhører noen religion, mens 37 prosent tilhører kristendommen. Andelene for islam, hinduismen og buddhismen er henholdsvis 15, 3 og 1 prosent, mens 3 prosent svarte «annet».

I tabell 2 ser vi resultatene fra analysene av «frykt for vold i familien». Her er det gjort fem logistiske regresjonsanalyser.² I den første modellen er kun land og landområde inkludert. Vi ser at ungdom fra en rekke områder har høyere sannsynlighet for å frykte vold i familien,

2 Fulle regresjonsmodeller med alle standardfeil finnes som tabell 2b i appendiks.

sammenliknet med ungdom fra andre områder. Resultatene fra denne analysen kan også ses i figur 1. I modell 1 ser vi de høyeste estimatene for land og landområder i Asia samt for kategoriene «Europa (Sør/Øst)» og «Afrika (Sør/Vest/Øst)». Riktignok er det en del usikkerhet omkring estimatene. Disse er illustrert i konfidensintervallene som representeres av den horisontale linjen rundt punktestimatene. Grunnen til at usikkerheten rundt estimatene varierer, er at antallet observasjoner i hver gruppe varierer. Når konfidensintervallene overlapper mye, er ikke estimatene signifikant forskjellige fra hverandre. Det er derfor ikke sikkert at nivået er høyere for de med tyrkiske foreldre enn for de med foreldre fra Storbritannia. Likevel ser vi noen signifikante forskjeller også. Noen av disse forskjellene gjelder for land og landområder innenfor kategorier som tidligere forskning har betegnet som «vestlig» og «ikke-vestlig». Blant vestlige land ser vi for eksempel et høyere estimat for kategorien «Europa (Sør/Øst)» enn for «Nord- og Vest-Europa, Nord-Amerika, Oceania», mens for ikke-vestlige land er for eksempel sannsynligheten for å være redd for å bli utsatt for vold høyere for ungdom med foreldre fra Sri Lanka og Filippinene enn for ungdom med foreldre fra Iran og Tyrkia.

I den neste kolonnen har vi inkludert mål på familieøkonomi og sosioøkonomiske ressurser. Kontrollert for landbakgrunn er sannsynligheten for å være redd for vold i familien høyere jo dårligere man vurderer familieøkonomien, og jo mindre sosioøkonomiske ressurser familien har. Vi ser at forskjellene har blitt mindre mellom referansegruppen, altså de med to norskfødte foreldre og de med foreldre som er født i andre land. Vi ser også at modellen som har disse variablene inkludert, forklarer mer av variasjonen i ungdoms frykt for å oppleve vold i familien enn modellen med bare landbakgrunn. Dette innebærer at dersom vi sammenlikner ungdom med tilsvarende «familieøkonomiske» bakgrunner, så blir utslagene av innvandrerbakgrunn mindre. Estimaten for en del av landbakgrunnene er likevel høyere enn for referansegruppen. Tross lik sosioøkonomisk bakgrunn har for eksempel ungdom med foreldre fra «Sør- og Øst-Europa» 3 prosentpoeng høyere sannsynlighet for å frykte vold i familien sammenliknet med referansegruppen. Tilsvarende estimat for «Afrika (Sør/Vest/Øst)» er 4,2, mens det er 4 for «Asia (Øst/Sørøst)», 5,3 for «Sri Lanka», 6,2 for «Filippinene» og 3,6 for «Pakistan».

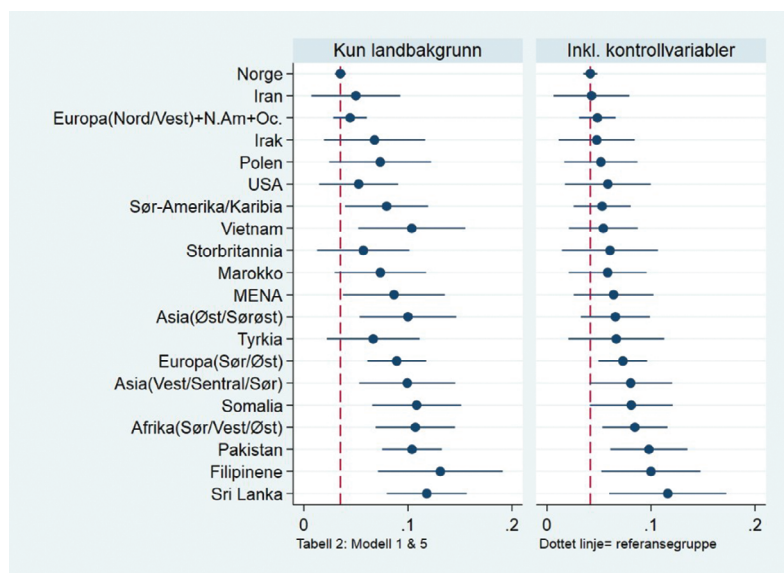
Tabell 2. Frykt for vold i familien etter ulike bakgrunnsfaktorer.

	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
	Land	SØS/ Familie- økonomi	Familie- struktur	Religion	Full modell
Norge (ref.)					
Nord- og Vest-Europa, Nord-Amerika, Oceania	0,009	0,009	0,008	0,009	0,007
Europa (Sør/Øst)	0,054***	0,030*	0,045***	0,058***	0,031*
MENA (Midtøsten/Nord-Afrika)	0,052*	0,013	0,042	0,058*	0,022
Afrika (Sør/Vest/Øst)	0,072***	0,042**	0,059***	0,078***	0,043**
Asia (Vest/Sentral/Sør)	0,064**	0,032	0,058*	0,073**	0,039
Asia (Øst/Sørøst)	0,065**	0,040*	0,049*	0,048*	0,024
Sør-Amerika/Karibia	0,044*	0,016	0,029	0,044*	0,011
Polen	0,038	0,014	0,027	0,040	0,010
Storbritannia	0,022	0,019	0,020	0,021	0,019
Tyrkia	0,032	0,014	0,030	0,039	0,025
Marokko	0,038	0,005	0,034	0,047	0,017
Somalia	0,073***	0,020	0,059**	0,088**	0,039
Sri Lanka	0,083***	0,053**	0,088***	0,122**	0,074*
Filippinene	0,096**	0,062*	0,086**	0,103**	0,058*
Irak	0,033	-0,002	0,029	0,041	0,006
Iran	0,015	0,000	0,009	0,016	0,001
Pakistan	0,069***	0,036**	0,071***	0,083***	0,056**
Vietnam	0,069**	0,027	0,061*	0,040	0,013
USA	0,018	0,018	0,016	0,018	0,017
Familien har hatt dårlig råd/ økonomi siste to år (1-5)		0,022***			0,021***
Sosioøkonomiske ressurser (0-3)		-0,018***			-0,018***
Bor: veksler mor og far			v0,010		-0,019**
Bor: med begge foreldrene (ref.)					
Bor: med én forelder og stemor/ stefar			0,060***		0,038**
Bor: med kun én forelder			0,023**		-0,004
Bor: annet			0,082***		0,036*
Religion: ingen (ref.)					
Religion: kristendommen				-0,009	-0,006
Religion: islam				-0,013	-0,018
Religion: hinduismen				-0,027*	-0,023
Religion: buddhismen				0,052	0,029
Religion: annet				-0,003	-0,002
N (antall respondenter)	8771	8771	8771	8771	8771
Pseudo R ²	3,5	7,6	5,0	3,7	8,5

Gjennomsnittlige marginaleffekter (AME) etter logistisk regresjon

 * $p < 0,05$, ** $p < 0,01$, *** $p < 0,001$

I den tredje kolonnen inkluderes familiestruktur. Her ser vi også en reduksjon i forskjellene mellom referansegruppen og de ulike landbakgrunnene, sammenlignet med modell 1. Dette kan tyde på at noe av utslaget for de ulike landene har med familiestruktur å gjøre. Riktignok endres ikke koeffisientene kontra modell 1 i like stor grad når vi inkluderer familiestruktur, som når vi inkluderer familieøkonomivariablene, og for noen variabler ser vi ingen nevneverdige endringer. Analysene viser for øvrig at det å bo med den ene forelderen og stemor eller stefar, eller det å bo med andre enn foreldrene, er relatert til høyere frykt for vold i familien – uavhengig av hvilken landbakgrunn ungdommene har.

Figur 1. Frykt for vold i familien. Predikert sannsynlighet fra logistiske regresjoner for ungdom med foreldre fra ulike land, uten og med kontrollvariabler.

I modell 4 inkluderer vi religiøs tilhørighet. Når vi kontrollerer for landbakgrunn, gir ikke noen av de ulike religiøse tilhørighetene utslag på frykt for vold, men enkelte av koeffisientene for landbakgrunn blir noe sterkere. Dette er fordi religion virker som en såkalt suppressor for noen land. Dette innebærer at når estimatet for et av disse landene beregnes, og når det gjøres innenfor hver av de religiøse tilhørighetene, og man så beregner gjennomsnittseffekten for landet, så blir den høyere enn om man utelater religion.

I den siste modellen har vi inkludert alle kontrollvariablene samtidig. Totalt sett forklarer denne modellen mest av variasjonen i frykt for vold i

familien, ettersom vi her ser den høyeste pseudo R^2 på 6,1. Som i modell 2 for familieøkonomi er det ennå noen landbakgrunner som er forbundet med å ha høyere sannsynlighet for slik frykt, enn det som er tilfellet for de med to norskfødte foreldre. Det gjelder de med foreldre fra «Europa (Sør/Øst)», «Afrika (Sør/Vest/Øst)», «Somalia», «Sri Lanka», «Filippinene» og «Pakistan».

I tabell 3 har vi gjort tilsvarende analyser som i tabell 2, men denne gangen med «å ha blitt utsatt for vold i familien» i løpet av det siste året.³ Her ser vi at ungdom med foreldre fra noen land og landgrupper skiller seg ut med signifikant høyere sannsynlighet. Resultatene fra denne analysen er også illustrert i figur 2. Det er verdt å bemerke at det er nokså stor usikkerhet omkring mange av estimatene. I figuren kan vi se dette av relativt store konfidensintervaller. Likevel ser vi høyere estimater for noen land og landområder enn for andre. Vi ser de høyeste utslagene for de med foreldre fra «Afrika (Sør/Vest/Øst)» og «Asia (Vest/Sentral/Sør)» samt «Sri Lanka». Vi ser også variasjoner mellom land og landområder som i tidligere analyser har blitt betegnet som ikke-vestlige. Estimaterne er for eksempel høyere for «Asia (Vest/Sentral/Sør)», «Afrika (Sør/Vest/Øst)» og «Sri Lanka» enn for «Tyrkia», «Filippinene» og «Asia (Øst/Sørøst)».

I modell 2 har vi inkludert mål på den økonomiske og sosioøkonomiske situasjonen til familiene. Generelt ser vi her reduksjoner i sammenhengene mellom mange av landbakgrunnene og utsatthet for vold. Selv om vi også her ser en høyere sannsynlighet for å ha blitt utsatt for vold i familien for de med foreldre fra «Europa (Sør/Øst)», «Afrika (Sør/Vest/Øst)», «Asia (Vest/Sentral/Øst)» og «Sri Lanka», kontra de med to norskfødte foreldre, så er estimatene for alle disse bakgrunnene lavere med kontroll for familieøkonomi.

I den tredje modellen tar vi høyde for familiestruktur. De som bor med stemor (eller stefar) og én forelder, og de som bor med andre enn foreldrene, har høyere risiko for å ha blitt utsatt for vold enn de som bor med begge foreldrene – når vi samtidig kontrollerer for foreldrenes fødeland. For noen geografiske bakgrunner blir sammenhengene noe svakere når man tar høyde for familiestruktur, mens estimatene for andre landbakgrunner ikke endres nevneverdig.

3 Fulle regresjonsmodeller med alle standardfeil finnes som tabell 3b i appendiks.

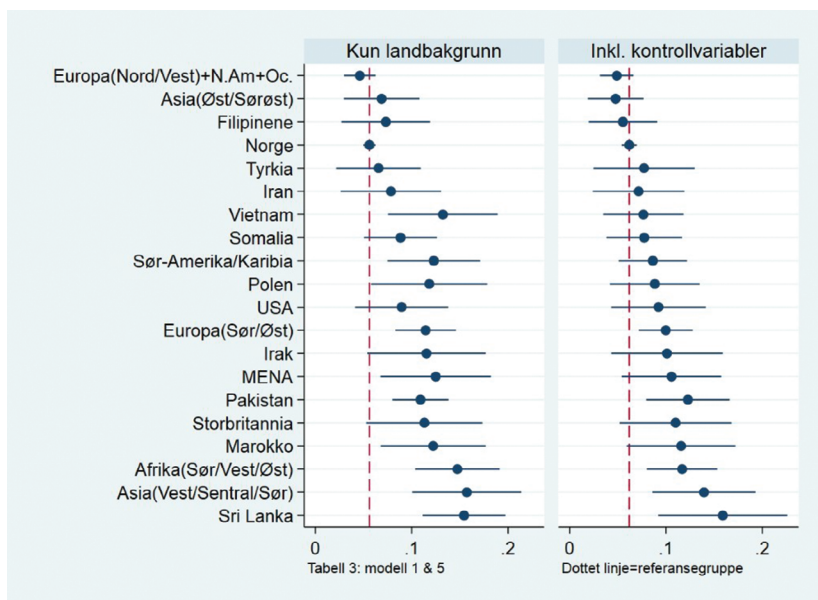
Tabell 3. Utsatt for vold i familien i løpet av det siste året etter ulike bakgrunnsfaktorer.

	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
	Land	SØS/ Familie- økonomi	Familie- struktur	Religion	Full
Norge (ref.)					
Nord- og Vest-Europa, Nord-Amerika, Oceania	-0,010	-0,013	-0,011	-0,010	-0,013
Europa (Sør/Øst)	0,058***	0,035*	0,050**	0,064***	0,038*
MENA (Midtøsten/Nord-Afrika)	0,069*	0,027	0,057*	0,085*	0,044
Afrika (Sør/Vest/Øst)	0,091***	0,060**	0,073***	0,093***	0,055**
Asia (Vest/Sentral/Sør)	0,101***	0,069**	0,098***	0,104***	0,078**
Asia (Øst/Sør-øst)	0,013	-0,005	0,003	0,002	-0,014
Sør-Amerika/Karibia	0,067**	0,035	0,046*	0,062**	0,024
Polen	0,062*	0,035	0,049	0,057	0,027
Storbritannia	0,057	0,050	0,051	0,057	0,048
Tyrkia	0,009	-0,004	0,009	0,025	0,015
Marokko	0,066*	0,028	0,061*	0,091*	0,054
Somalia	0,032	-0,004	0,019	0,056*	0,015
Sri Lanka	0,098***	0,071***	0,111***	0,129***	0,097**
Filippinene	0,017	-0,003	0,013	0,014	-0,007
Irak	0,059	0,016	0,055	0,083*	0,039
Iran	0,022	0,006	0,016	0,026	0,010
Pakistan	0,053***	0,027	0,059***	0,081**	0,061**
Vietnam	0,076**	0,036	0,068*	0,039	0,015
USA	0,033	0,033	0,032	0,032	0,030
Familien har hatt dårlig råd/ økonomi siste to år (1-5)		0,028***			0,025***
Sosioøkonomiske ressurser (0-3)		-0,011*			-0,010
Bor: veksler mor og far			0,013		0,003
Bor: med begge foreldrene (ref.)					
Bor: med én forelder og stemor/ stefar			0,053***		0,035*
Bor: med kun én forelder			0,049***		0,018*
Bor: annet			0,071***		0,033*
Religion: ingen (ref.)					
Religion: kristendommen				0,004	0,008
Religion: islam				-0,017	-0,018
Religion: hinduismen				-0,021	-0,013
Religion: buddhismen				0,079	0,053
Religion: annet				0,036	0,035
N (antall respondenter)	8822	8822	8822	8822	8822
Pseudo R ²	2,6	5,5	3,7	2,9	6,1

Gjennomsnittlige marginaleffekter (AME) etter logistisk regresjon.

* $p < 0,05$, ** $p < 0,01$, *** $p < 0,001$.

I modell 4 inkluderes religiøs tilhørighet. Utslagene av foreldrenes fødeland blir i noen tilfeller sterkere, som vi så i tilsvarende modell i tabell 2. Ellers bidrar ikke religion i særlig grad til å forklare mer av variasjonen i utsatthet for vold fra familiemedlemmer, ettersom pseudo R₂ er nesten lik i modell 1 og 4. Vi ser at de som regner seg som muslimer, har lavere sannsynlighet for å rapportere vold enn de som ikke har noen religiøs tilhørighet, når man holder foreldrenes fødeland konstant.

Figur 2. Utsatt for vold fra familiemedlemmer. Predikert sannsynlighet fra logistiske regresjoner for ungdom med foreldre fra ulike land, uten og med kontrollvariabler.

I den siste modellen kontrollerer vi for alle kontrollvariablene samtidig. I denne modellen er det kun noen få av landbakgrunnene som indikerer høyere voldsutsatthet enn referansegruppen, altså de som har to norskfødte foreldre. Kontrollert for sosiomateriell situasjon, religion og familiestruktur har ungdom med foreldre fra «Europa (Sør/Øst)», «Vest-, Sentral- og Sør-Asia», «Sri Lanka» og «Pakistan» høyere sannsynlighet for å ha blitt utsatt for vold. I så måte er det altså samsvar mellom analysene av frykt for vold og det å ha blitt utsatt for vold med hensyn til «Europa (Sør/Øst)», «Sri Lanka» og «Pakistan», men diskrepans når det gjelder «Filipinene», «Somalia» og «Afrika (Sør/Vest/Øst)».

Diskusjon

Det viktigste målet med våre analyser har vært å kartlegge sammenhengen mellom foreldres opprinnelsesland og ungdoms frykt for og utsatthet for vold. Når det gjelder både frykt for å bli utsatt for vold i familien og det å ha blitt slått av en voksen i familien, viser analysene at ungdom som har én eller flere utenlandskfødte foreldre, generelt er mer utsatt sammenliknet med ungdom med to norskfødte foreldre. I så måte støtter våre analyser det man har sett i den tidligere forskningen. Våre analyser bidrar videre med et mer nyansert bilde enn man har fått frem i tidligere studier. For det første viser resultatene våre at ikke alle landbakgrunner er forbundet med høyere risiko for frykt eller utsatthet for vold enn det som gjelder for ungdom med norskfødte foreldre. Dette kan vi se av modellene som bare inkluderer landbakgrunn (modell 1 i tabell 2 og 3). Mens UngVold-studien (Mossige & Stefansen, 2016) viste en høyere utsatthet for ungdom fra både vestlige og ikke-vestlige land (Asia, Afrika og Sør-Amerika), så finner vi en del variasjon etter landbakgrunn innad i disse grove kategoriene. Som vist i resultatdelen er det en del forskjeller mellom enkelte land og landområder når det gjelder både voldsutsatthet og frykt for vold. Dette vitner om at brede kategoriseringer tildekker en del variasjon som er viktig å få frem for å nyansere kunnskapen om slike fenomener. Samtidig gir det også en pekepinn på at det er ulikheter etter landbakgrunn når det gjelder de faktorene som kan øke risikoen for vold og frykt for vold.

I neste omgang ønsket vi derfor å undersøke hva som ligger bak eventuelle sammenhenger mellom landbakgrunn og utsatthet. Analysene viser at familieøkonomi og sosioøkonomiske ressurser er særlig utslagsgivende. Disse faktorene har i seg selv stor betydning for både frykt og utsatthet for vold, uavhengig av landbakgrunn, og de reduserer betydningen av ulike landbakgrunner. Dette taler for at den økte utsattheten for vold og frykt som er relatert til det å ha foreldre med en annen landbakgrunn enn norsk, ofte har å gjøre med familienes ressursituasjon. Men her skal det skytes inn at det for noen land og områder er en høyere risiko for både frykt og utsatthet, selv når vi kontrollerer for familieøkonomi, familiestruktur og religiøs tilhørighet. Dette tilsier at øvrige

«landrelaterte» faktorer virker inn. Det kan for eksempel handle om kulturelle normer for barneoppdragelse, hva som er akseptabel grensesetting og grad av foreldrekontroll (Augusti & Hafstad, 2020), eller forhold rundt selve migrasjonen, som traumer hos foreldrene. At noen landbakgrunner gir høyere risiko kan også ha å gjøre med andre faktorer hos foreldrene som ikke er målt, for eksempel at de selv har vært utsatt for vold eller har psykiske helseplager.

Det er lite trolig at vi fanger opp alt som har betydning for familiens situasjon i Norge. Det kan for enkelte landbakgrunner derfor ligge igjen sosioøkonomiske forhold, som ikke fanges opp av våre mål på familieressurser, men som tilsynelatende får landbakgrunn til å virke. Det kan for eksempel handle om bosituasjon (om man leier, bor trangt, må flytte ofte og så videre), om man er sosialt inkludert, og om man har jobb. Dette kan igjen ha sammenheng med migrasjon og forhold i opprinnelseslandet, for eksempel tilgang til utdanning. Vi må derfor ta høyde for at det kan være sammenfall mellom forhold knyttet til både opprinnelseslandet og situasjonen her og nå.

Et funn vi ønsker å løfte frem, er sammenhengen mellom lavt nivå av sosioøkonomiske ressurser og voldsutsatthet. Analysene våre viser at ungdom som har den minst fordelaktige situasjonen med tanke på familieøkonomi og sosioøkonomiske ressurser, har om lag 14–15 prosentpoeng høyere sjanse for å frykte vold eller bli utsatt for vold, sammenlignet med de med den mest fordelaktige ressursituasjonen. Denne sammenhengen gjelder også ungdom med majoritetsbakgrunn. I tillegg viser analysene at slike ressurser statistisk sett forklarer noe av sammenhengen mellom landbakgrunn og utsatthet. Som nevnt innledningsvis er det flere studier som gjør liknende funn, og som peker på dårlig familieøkonomi som en risikofaktor. Det positive med dette funnet er at man kan gjøre noe for å redusere sosial ulikhet og bedre familieøkonomien til de mest utsatte. Det negative er imidlertid at utviklingen i sosial ulikhet ser ut til å gå i gal retning mot større økonomiske forskjeller (Statistisk sentralbyrå, 2018a), med flere som vokser opp med vedvarende lav inntekt (Statistisk sentralbyrå, 2018b) og et mindre omfordelende skattesystem (Lian et al., 2019).

Funnene våre tilsier også mer utsatthet for fysisk vold og frykt for vold blant ungdom fra oppbrutte familier. Selv om det ikke er opplagt hvordan årsaksrekkefølgen er i sammenhengen mellom samlivsbrudd og vold, ser det ut til at samlivsbrudd har betydning for barns og unges utsatthet.

Som i alle analyser er det også styrker og svakheter ved det vi har gjort her. En styrke er at vi har et datasett som er gjennomført som en populasjonsundersøkelse. Nesten alle elever i osloskolene fikk anledning til å delta i undersøkelsen. Når man skal undersøke relativt lavprevalente fenomener (som voldsutsatthet og frykt for vold) i små undergrupper av ungdomsbefolkningen (som etter deres landbakgrunn), så er det avgjørende at man har tilstrekkelig antall respondenter. Dette har vi i vår undersøkelse. En utfordring vi likevel ikke kommer unna, er at mange respondenter må utelates fra analysene fordi de har manglende svar (avkrysning) på én eller flere av variablene vi bruker i modellene våre. Dette gir en viss skjevhet i det analytiske utvalget. I vårt utvalg er det noen færre med minst én utenlandsfødt forelder (44 prosent) enn i bruttoutvalget (50 prosent). Vi har også noen flere jenter (54 prosent) enn i bruttoutvalget (51 prosent). På en del andre variabler er det imidlertid ikke store forskjeller. Tilleggsundersøkelser av datamaterialet viser at fordelingen på alder, skolekarakterer og de to avhengige variablene (voldsutsatthet og frykt for vold) er ganske lik, selv om andelene som rapporterer vold eller frykt for vold, er noe høyere i bruttoutvalget. Dette indikerer at våre analyser trolig har et litt konservativt anslag for utsatthet, noe man bør ta høyde for når man vurderer resultatene. En annen begrensning er at datamaterialet kun stammer fra Oslo. Man kan ikke uten videre generalisere resultatene til andre deler av landet. Fremtidig forskning bør derfor undersøke betydningen av foreldres landbakgrunn blant ungdom fra flere deler av landet, fortrinnsvis i en landsomfattende studie. Det er ønskelig å gjøre denne typen analyser med enda større datasett enn vi har hatt tilgjengelig her.

I dette kapittelet har vi analysert frykt for vold og det å ha vært utsatt for vold som separate utfall, selv om mange opplever begge deler. I analysene (i tabell 1) viste vi at disse variablene var forbundet generelt sett. Samtidig er det slik at en del landbakgrunner innebærer mer risiko for det

ene, men ikke det andre. For å komme ytterligere inn på faktorene som knytter enkelte landbakgrunner til voldsutsatthet kan det derfor være interessant å gjøre mer inngående analyser der man undersøker koblingen mellom frykt for vold og voldsutsatthet. For å komme nærmere inn på hva som frambringer landforskjeller kunne man også inkludert andre og flere risikofaktorer enn hva vi har gjort her, som for eksempel foreldres helsesituasjon og rusmiddelbruk. Det ville også vært interessant å trekke inn betydningen av foreldrekontroll, som Augusti og Hafstad (2020) gjør i kapittel 8. Selv om studien har fått frem noen nyanser når det gjelder ungdoms voldsutsatthet og frykt for vold, må man generelt være varsom med å trekke konklusjoner basert på enkeltstudier. Sammenhengene vi har funnet, bør derfor underbygges, undersøkes og utdypes med mer forskning. Våre analyser kan forhåpentligvis gi retning og inspirasjon til flere undersøkelser.

Referanser

- Anderson, J. (2014). The impact of family structure on the health of children: Effects of divorce. *The Linacre quarterly*, 81(4), 378–387. <https://doi.org/10.1179/0024363914Z.00000000087>
- Augusti, E. M. & Hafstad, G. S. (2020). Ungdoms voldsutsatthet og foreldres landbakgrunn. I A. Bredal, H. Eggebø & A. M. A. Eriksen (Red.), *Vold i nære relasjoner i et mangfoldig Norge*. Oslo: Cappelen Akademisk.
- Bakken, A. (2018). *Ung i Oslo 2018*. (NOVA-rapport 6/18). Oslo: Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring.
- Bakken, A., Frøyland, L. R. & Sletten, M. A. (2016). *Sosiale forskjeller i unges liv: hva sier Ungdata-undersøkelsene?* (NOVA-rapport 3/2016). Hentet fra <http://www.hioa.no/content/download/123772/3198955/file/Sosiale-forskjeller-i-unges-liv-NOVA-Rapport-3-2016-18-april-.pdf>
- Beller, J., Kröger, C. & Hossler, D. (2019). Disentangling honor-based violence and religion: The differential influence of individual and social religious practices and fundamentalism on support for honor killings in a cross-national sample of Muslims. *Journal of Interpersonal Violence*, 0(0), 0886260519869071. <https://doi.org/10.1177/0886260519869071>
- Bredal, A. (2020). Minoritetsnorske og majoritetsnorske kvinners erfaring med partnervold. I A. Bredal, H. Eggebø & A. M. A. Eriksen (Red.), *Vold i nære relasjoner i et mangfoldig Norge*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk.

- Darvishpour, M. (2002). Immigrant women challenge the role of men: How the changing power relationship within Iranian families in Sweden intensifies family conflicts after immigration. *Journal of Comparative Family Studies*, 33, 271–296. <https://doi.org/10.3138/jcfs.33.2.271>
- Elakkary, S., Franke, B., Shokri, D., Hartwig, S., Tsokos, M. & Püschel, K. (2014). Honor crimes: Review and proposed definition. *Forensic Science, Medicine, and Pathology*, 10(1), 76–82. <https://doi.org/10.1007/s12024-013-9455-1>
- Friberg, J. H. & Bjørnset, M. (2019). *Migrasjon, foreldreskap og sosial kontroll* (Vol. 2019: 01). Oslo: Fafo.
- Hafstad, G. S. & Augusti, E. M. (2019). *Ungdoms erfaringer med vold og overgrep i oppveksten: En nasjonal undersøkelse av ungdom i alderen 12 til 16 år*. Hentet fra https://www.nkvt.no/content/uploads/2019/10/Rapport_4_19_UEVO.pdf
- Janson, S., Jernbro, C. & Långberg, B. (2011). *Kroppslig bestraffning och annan kränkning av barn i Sverige; En nationell kartläggning*. Karlstad: Stiftelsen Allmänna Barnhuset.
- Johansen, J. D. & Varvin, S. (2019). I tell my mother that ... sometimes he didn't love us – young adults' experiences of childhood in refugee families: A qualitative approach. *Childhood*, 26(2), 221–235. <https://doi.org/10.1177/0907568219828804>
- Lian, B., Nesbakken, R., Thoresen, T. O., Jia, Z., Nygård, O. E. & Vattø, T. E. (2019). *Er skattesystemet mer omfordelende nå?* Hentet fra https://www.ssb.no/offentlig-sektor/artikler-og-publikasjoner/_attachment/399953?_ts=16dbob5ee00
- Mood, C. (2010). Logistic regression: Why we cannot do what we think we can do, and what we can do about it. *European Sociological Review*, 26(1), 67–82. <https://doi.org/10.1093/esr/jcp006>
- Mossige, S. & Stefansen, K. (2016). *Vold og overgrep mot barn og unge: omfang og utviklingstrekk 2007–2015* (NOVA-rapport nr. 5/2016). Oslo: Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring.
- Smette, I. & Rosten, M. G. (2019). *Et iaktatt foreldreskap. Om å være foreldre og minoritet i Norge* (NOVA-rapport nr. 3/2019). Oslo: Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring.
- Sommerfeldt, M. B., Hauge, M.-I. & Øverlien, C. (2014). *Minoritetsetniske barn og unge og vold i hjemmet: utsatthet og sosialfaglig arbeid* (Rapport 3/2014). Oslo: Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress.
- Statistisk sentralbyrå. (2018a). Brattere trapp til lønnstoppen. SSB analyse 2018/20: Månedslønn og ulikhet gjennom 20 år. Hentet fra <https://www.ssb.no/arbeid-og-lonn/artikler-og-publikasjoner/brattere-trapp-til-lonnstoppen>
- Statistisk sentralbyrå. (2018b). Flere barn i husholdninger med vedvarende lavinntekt. Hentet fra <https://www.ssb.no/inntekt-og-forbruk/artikler-og-publikasjoner/flere-barn-i-husholdninger-med-vedvarende-lavinntekt>

- United Nations. (2019). Standard country or area codes for statistical use (M49).
New York: Statistical Services Branch, UN Statistics Division.
- Vrålstad, S. & Wiggen, K. S. (2017). *Levekår blant innvandrere i Norge 2016* (Rapport 2017:13). Oslo: Statistisk sentralbyrå.
- Wiik, K. A. (2015). *Skilsmisse blant norskfødte med innvandrerforeldre* (Rapport 2015/21). Oslo: Statistisk sentralbyrå.

Vedlegg

Tabell 2b. Frykt for vold i familien etter ulike bakgrunnsfaktorer. Med standardfeil.

	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
	Land	SØS/ Familie- økonomi	Familie- struktur	Religion	Full
	dydx/se	dydx/se	dydx/se	dydx/se	dydx/se
Norge (ref.)	0.000 (.)	0.000 (.)	0.000 (.)	0.000 (.)	0.000 (.)
Nord- og Vest-Europa, Nord-Amerika, Oceania	0.009 (0.009)	0.009 (0.010)	0.008 (0.009)	0.009 (0.008)	0.007 (0.009)
Europa (Sør/Øst)	0.054*** (0.015)	0.030* (0.012)	0.045*** (0.014)	0.058*** (0.015)	0.031* (0.013)
MENA (Midtøsten/ Nord-Afrika)	0.052* (0.025)	0.013 (0.017)	0.042 (0.023)	0.058* (0.028)	0.022 (0.020)
Afrika (Sør/Vest/Øst)	0.072*** (0.020)	0.042** (0.016)	0.059*** (0.018)	0.078*** (0.021)	0.043** (0.016)
Asia (Vest/Sentral/Sør)	0.064** (0.024)	0.032 (0.019)	0.058* (0.023)	0.073** (0.027)	0.039 (0.021)
Asia (Øst/Sørøst)	0.065** (0.024)	0.040* (0.020)	0.049* (0.021)	0.048* (0.021)	0.024 (0.017)
Sør-Amerika/Karibia	0.044* (0.021)	0.016 (0.016)	0.029 (0.017)	0.044* (0.020)	0.011 (0.014)
Polen	0.038 (0.025)	0.014 (0.020)	0.027 (0.022)	0.040 (0.025)	0.010 (0.018)
Storbritannia	0.022 (0.023)	0.019 (0.024)	0.020 (0.023)	0.021 (0.022)	0.019 (0.024)
Tyrkia	0.032 (0.023)	0.014 (0.020)	0.030 (0.023)	0.039 (0.027)	0.025 (0.024)
Marokko	0.038 (0.023)	0.005 (0.016)	0.034 (0.022)	0.047 (0.027)	0.017 (0.020)
Somalia	0.073*** (0.022)	0.020 (0.014)	0.059** (0.020)	0.088** (0.030)	0.039 (0.021)
Sri Lanka	0.083*** (0.020)	0.053** (0.017)	0.088*** (0.021)	0.122** (0.038)	0.074* (0.029)
Filipinene	0.096** (0.031)	0.062* (0.025)	0.086** (0.029)	0.103** (0.032)	0.058* (0.025)
Irak	0.033 (0.025)	-0.002 (0.016)	0.029 (0.024)	0.041 (0.029)	0.006 (0.019)
Iran	0.015 (0.022)	0.000 (0.019)	0.009 (0.020)	0.016 (0.022)	0.001 (0.019)
Pakistan	0.069*** (0.015)	0.036** (0.012)	0.071*** (0.015)	0.083*** (0.024)	0.056** (0.020)

	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
	Land	SØS/ Familie- økonomi	Familie- struktur	Religion	Full
	dydx/se	dydx/se	dydx/se	dydx/se	dydx/se
Vietnam	0.069** (0.026)	0.027 (0.019)	0.061* (0.025)	0.040 (0.023)	0.013 (0.017)
USA	0.018 (0.020)	0.018 (0.022)	0.016 (0.019)	0.018 (0.019)	0.017 (0.021)
Familien har hatt dårlig råd/ økonomi siste to år (1-5)		0.022*** (0.002)			0.021*** (0.003)
Sosioøkonomiske ressurser (0-3)		-0.018*** (0.005)			-0.018*** (0.005)
Bor: veksler mor og far			-0.010 (0.007)		-0.019** (0.007)
Bor: med begge foreldrene (ref.)			0.000 (.)		0.000 (.)
Bor: med én forelder og stemor/stefar			0.060*** (0.015)		0.038** (0.013)
Bor: med kun én forelder			0.023** (0.008)		-0.004 (0.007)
Bor: annet			0.082*** (0.020)		0.036* (0.015)
Religion: ingen (ref.)				0.000 (.)	0.000 (.)
Religion: kristendommen				-0.009 (0.006)	-0.006 (0.007)
Religion: islam				-0.013 (0.011)	-0.018 (0.010)
Religion: hinduismen				-0.027* (0.013)	-0.023 (0.015)
Religion: buddhismen				0.052 (0.033)	0.029 (0.027)
Religion: annet				-0.003 (0.015)	-0.002 (0.015)
N (antall respondenter)	8771	8771	8771	8771	8771
Pseudo R ²	0.035	0.076	0.050	0.037	0.085
Log likelighet	-1848.33	-1770.25	-1819.97	-1843.50	-1752.77

Gjennomsnittlige margineffekter (AME) etter logistisk regresjon. Data: Ung i Oslo 2018. Elever fra alle trinn på videregående skoler.

* $P < 0.05$, ** $P < 0.01$, *** $P < 0.001$.

Tabell 3b. Utsatt for vold i familien etter ulike bakgrunnsfaktorer. Med standardfeil.

	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
	Land	SØS/ Familie- økonomi	Familie- struktur	Religion	Full
	dydx/se	dydx/se	dydx/se	dydx/se	dydx/se
Norge (ref.)	0.000 (.)	0.000 (.)	0.000 (.)	0.000 (.)	0.000 (.)
Nord- og Vest-Europa, Nord-Amerika, Oceania	-0.010 (0.009)	-0.013 (0.010)	-0.011 (0.009)	-0.010 (0.009)	-0.013 (0.009)
Europa (Sør/Øst)	0.058*** (0.016)	0.035* (0.015)	0.050** (0.016)	0.064*** (0.017)	0.038* (0.015)
MENA (Midtøsten/ Nord-Afrika)	0.069* (0.029)	0.027 (0.023)	0.057* (0.027)	0.085* (0.034)	0.044 (0.027)
Afrika (Sør/Vest/Øst)	0.091*** (0.023)	0.060** (0.020)	0.073*** (0.021)	0.093*** (0.023)	0.055** (0.019)
Asia (Vest/Sentral/Sør)	0.101*** (0.029)	0.069** (0.026)	0.098*** (0.029)	0.104*** (0.031)	0.078** (0.028)
Asia (Øst/Sørøst)	0.013 (0.020)	-0.005 (0.018)	0.003 (0.018)	0.002 (0.018)	-0.014 (0.015)
Sør-Amerika/Karibia	0.067** (0.025)	0.035 (0.021)	0.046* (0.022)	0.062** (0.024)	0.024 (0.019)
Polen	0.062* (0.031)	0.035 (0.027)	0.049 (0.028)	0.057 (0.029)	0.027 (0.024)
Storbritannia	0.057 (0.031)	0.050 (0.031)	0.051 (0.030)	0.057 (0.030)	0.048 (0.030)
Tyrkia	0.009 (0.023)	-0.004 (0.021)	0.009 (0.023)	0.025 (0.029)	0.015 (0.028)
Marokko	0.066* (0.028)	0.028 (0.023)	0.061* (0.027)	0.091* (0.036)	0.054 (0.030)
Somalia	0.032 (0.020)	-0.004 (0.015)	0.019 (0.018)	0.056* (0.029)	0.015 (0.021)
Sri Lanka	0.098*** (0.022)	0.071*** (0.020)	0.111*** (0.024)	0.129*** (0.039)	0.097** (0.035)
Filipinene	0.017 (0.024)	-0.003 (0.020)	0.013 (0.023)	0.014 (0.023)	-0.007 (0.019)
Irak	0.059 (0.031)	0.016 (0.023)	0.055 (0.031)	0.083* (0.040)	0.039 (0.030)
Iran	0.022 (0.027)	0.006 (0.024)	0.016 (0.025)	0.026 (0.028)	0.010 (0.025)
Pakistan	0.053*** (0.015)	0.027 (0.014)	0.059*** (0.016)	0.081** (0.026)	0.061** (0.023)
Vietnam	0.076** (0.029)	0.036 (0.023)	0.068* (0.028)	0.039 (0.026)	0.015 (0.022)
USA	0.033 (0.025)	0.033 (0.026)	0.032 (0.025)	0.032 (0.024)	0.030 (0.025)

	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
	Land	SØS/ Familie- økonomi	Familie- struktur	Religion	Full
	dydx/se	dydx/se	dydx/se	dydx/se	dydx/se
Familien har hatt dårlig råd/ økonomi siste to år (1-5)		0.028*** (0.003)			0.025*** (0.003)
Sosioøkonomiske ressurser (0-3)		-0.011* (0.005)			-0.010 (0.006)
Bor: veksler mor og far			0.013 (0.009)		0.003 (0.009)
Bor: med begge foreldrene (ref.)			0.000 (.)		0.000 (.)
Bor: med én forelder og stemor/stefar			0.053*** (0.016)		0.035* (0.014)
Bor: med kun én forelder			0.049*** (0.009)		0.018* (0.008)
Bor: annet			0.071*** (0.021)		0.033* (0.017)
Religion: ingen (ref.)				0.000 (.)	0.000 (.)
Religion: kristendommen				0.004 (0.007)	0.008 (0.007)
Religion: islam				-0.017 (0.011)	-0.018 (0.011)
Religion: hinduismen				-0.021 (0.017)	-0.013 (0.019)
Religion: buddhismen				0.079 (0.042)	0.053 (0.035)
Religion: annet				0.036 (0.019)	0.035 (0.019)
N (antall respondenter)	8822	8822	8822	8822	8822
Pseudo R ²	0.026	0.055	0.037	0.029	0.061
Log likelihood	-2332.15	-2261.32	-2305.46	-2324.73	-2247.83

Gjennomsnittlige margineffekter (AME) etter logistisk regresjon. Data: Ung i Oslo 2018. Elever fra alle trinn på videregående skoler.

*p < 0.05, **p < 0.01, ***p < 0.001.

